

Xaasongaxanŋo

Benxansafe men bota Alise sigixafo to xa natilin basigo nin benŋininŋo ma Mali xono Ntelu, Mali goferenama anin kafu murutininŋo mennu x'e buluno bula bulasilalisafe to suliyexaro tili 24 san 2014

N kamarininŋo Alise ŋoxofaamu xumaŋoxoya xanma, k'e xo bulasilalisafe x'a fo ŋamen, hakke benxan jonjon xa soto basigi kuntaxa janŋo sinsinninŋo la, nin wo si ke sabaabu ti xa feere soobe soto xoleya la, xoleya men xa dadigi ke Mali sahelitomarolu la, nin dolu b'a fola wo dulalu ma xo Asawadi.

N na waleŋumalonŋo nin tantulo (xontonno) be Aliseri jamano ŋen benŋoxoya ŋakunŋo b'ate men bulu

N na xontonno nin tantulo be natilinnin nin kafu innu ma: SEDEYAWO (CEDEAO) jamanolu, Afiriki tonba (UA) Eropu jamanolu la kafo (UE) silaamejamanolu la kafuŋoxoya tonŋo (OCI), duna jamanolu la kafutonba (ONU); Burukina faso, Murutaane, Niseri, Niseriya anin Cadi, nin wo dolu sin be xumaŋoxoya in to. Fesefeseli ŋamaloninŋo keninŋo xo Mali xoleyalu xan xerexerelinya la xoleya **mennu** be taxaninsaago la sahelitomarolu xono.

N bee be tostitinin xa xoleya innu sabaabolu siilasa anin xa benŋo lasabati, men be sinsinnin taaraxo xan, wo men du be sinsinnin kilinya xan, jamanadinŋo bee dunno da kilin fe bunya nin karaamo xono, alan na lanbelu bunyalo xono, nin wo le mu Mali jamano la taxabulo ti.

N be lanin a la xo jamano la ŋataxo me sabati nin jamanadinŋolu man kafu i ŋoxo ma, xa ke kilin ti, xa wo bula taxabulu kutolu hukumo xono, mennu si jamano tu a ŋa ma, xa jaatemuta ke xa hadamadinŋolu tu i lanbe la anin xa jaatemuta ke jamano duguxulukuwo n'a sotokuwo la.

N x'a lon xo Mali sahelitomarolu xa xan xa layiriwa tariya **to**: sotokuwo, hadamadinyakuwo nin lonkuwo silo la nin wo xa xan xa ke feere bete la.

N x'a lon xo jamano marolu xa xan xa tali ke sahelitomarolu la taaraxolu, i la nokuwolu n'i la lonkuwolu ma, taaraxolu xa **yita** xo wo mennu xa xoleya kiika soto i la hadamadinya xono.

N be lanin a la xo jama lahawujolo kewalolu nin kujaxubako kelelo mu waajibo le ti;

N hammitokuwo mu Afiriki la sariyasafelu nin duna xuntan naano la sariyasafelu labatulo le ti;

Xa n hakkilo tu benxansafe xotolu nin xoleyalu la mennu jeta i waleyalo n'i korosilo la ;

Alan benta kuwo mennu to wolu fele:

DULA I : Taxabulolu, laahidolu anin sariya mennu taata fojoxoxo jabolli kuntaxa jango xanma.

Dakun 1 : Taxabulolu nin laahidolu

Sariyasin 1 : Bulasilalisafe hakkilila la, boxo fulo bee x'a yita x'e si nin sariya innu labatu:

- a) Mali jama la kilinya labatulo, a duguxulo talabaliya, a la horoya labatulo anin a la beeyafango lasabato bee s'i la diino sugandi men xono ;
- b) xa nokuwo, lonkuwo anin xankuwo bulu kiika lakulon x'e jidi anin xa jamanadinjolu bee lodula dun daa la xerexereninyala musolu nin dinndinjolu taalu jama lo kewalolu to ;
- c) jamanadinjolu x'e fannu la kuwolu jabo maro keja kuto la men be taalo kela i la hammitokuwolu la ;
- d) xa Mali marolu yiriwalo danmaxaanan, xa taali ke i kilin wo kilin na soto nafabotalu haxxo la ;
- e) x'e ban xa lanjiningo sotofeero ke diyakuya ti anin xa xumajoxoya nin benkuto ke a waleyalanjo ti ;
- f) xa hadamadinjolu la haxxolu, i lanbelu, i sagolakuwolu anin i sagoladiinolu labatu ;
- g) yuruguyurugo nin nangilibaliya kelelo ;
- h) terorisimo, dorogufiuro anin kujaxukolu (jama xono, jamanolu tee) dabulalo.

Sariyasin 2 : Boxo fulo bee xa laahido ta xa nin benxan in xonokuwolu waleya, x'e la keta ke wo silo la.

Sariyasin 3 : Mali kulategebaaradalu si feero bee ke xa nin benxan in xonokuwolu waleyalo lasabati boxo fulo bee la hakkili falinfalinjo xono anin korosilikebulo la deema xono.

Sariyasin 4 : Feereba mennu taata nin benxan in xono si waleyala Mali sahelimafanjo marolu folofolo xono n'a man ke gasi xerexerenin ti benxanjo ma anin jamano nin boxo innu ma. Nin feere innu si labori no jamano mara to dulu xan.

Dakun 2 : Sariya mennu taata xoleya jabolli kuntaxa janno xanma (**Fojoxoxo jabolli kuntaxala janno sariyalu**).

Sariyasin 5 : Nin benxan in na lanjininjo mu basigi tilinnin kuntaxa janno lasabato le ti Mali xono men si ke sabaabu ti xa basigo lasabati senbefejamanolu xono anin lakanto boxo bee to. A be taalo kela fojoxoxo kunfaxo le la xumajoxoya xono men sinsinnanjo mu ninnu ti :

Asawadi toxo

Asawadi toxo be taalo kela hadamadinya taxabulo do le la men mu hakkililafen xotoma ti Mali sahelimafanmarolu be kafunin men to nin wo mu jamano taxabulo do ti. Bee la faamuyasoto nin toxo in to wo mu hadamadinya waleyala do le ti men be jamano la kafujoxomo n'a la kilinya lasabati la.

Feero mennu kuntilinna mu xa basigo nin xanbenjo lasabati jamano xono

Xoleya daaxaninjo men xeefuta jamano sahelimafanjo xa xan x'a politikin jannin. Wo xanma joxojeba do be nala kela korosilibaxolu la deema xono, kafolu bee si xanan a joxojo xono men s'a tu hakkilila falinfalin dafaaninjo si ke Mali dinjo bee tee fojoxoxo sabaabolu xan.

Wo xumajoxoya s'a hakkilila dii Asawadikuwo la. A xa xan xa feerolu bulula mennu s'a tu Mali s'a la xoleya jaxu in daafaxa x'a la jamanadinjo bee kilinkilin lodula dun barako to jamano baaro la anin xa joxofaamuya beto lasabati jamano xono. Sariyasinjo do si toben men be taalo kela basigo, kilinya anin xanbenjo la jamano xono; wo si ke bee kafuxanjo xono hakke xa jaatemuto ke Mali la fojoxoxo lahalayalu bee la, x'a la kilinya n'a la duguxulo talabaliya waleyala.

Mara beto lasoto feerolu

Feere foninṅolu tanbixo, foṅoxoxo ṅafolo x'a ban pewu me taxa maro keṅa beto xo men si jaatemuto ke sigidalu lahalayalu la n'olu be taalo kela nin fen innu la:

- Kulategebaarakedalu sigilo waleya mennu si sinsin marabulufarolu xan moxo sugandininṅo be mennu kunna ;

- xa marabulufarolu bula i fannu x'e la kuwolu ṅabo, wo si sinsin fanmaro sariya xono ;

- xa jamano sahelimafanmoxolu kiika ta baaradalu la ;

- xa sariya labato lasabati kiitibundalu sutu yalo kiitikunxanmoxolu la ;

- xa tango nin lakantalifeero sigi sinxan n'a senbelanṅo mu kilinya, bee sindunṅo nin lodulafaa sariyalu ti;

- jamanadinṅo bee sindun jonjonṅo sigida lakantalikuwo ṅabolo to xerexereninya la sahelimafanmoxolu ;

- xa lakanto tigilamoxolu bula xa taxa jamano boxo bee ;

- xa jamano sahelimafanṅo marolu la yiriwalibaarada do sigi sinxan kulategekafo do la ṅamoxoya xono men waleyalo hukumo xono, yiriwalo taxabulu xerexereninṅo tobenta hadamadinya lonkuwolu anin jamano keṅalu nin waxatolu yelemajalu taxabulo la. Yiriwalo musaxo si sara baarakeda do fe men sigikunṅo mu yiriwali kuntaxala janṅo sabatilo ti n'a la sotolu be bola jamano nin deemabaxolu kun.

- Duniya fan tan nin naano jamanolu la laahido taalo xa nin benxan in xonokuwolu waleyalo n'i labato anin xa deemalo ke wo silo la, politikikuwo, xanunteyasilo, nafulukuwu, baarakefeerekuwo anin baarakemirankuwu la.

- Furante do si bula buluno bulaxo benxan in to.

Dula II : Politikikuwo nin jamano losinkuwo

Dakun 3 : Jamano losinkuwo hukumo a n'a tobenṅa kuto

Sariyasin 6 : Boxo fulu moxolu xa laahido taa xa losin tobenninṅo do waleya men s'a tu sahelimafanmoxolu s'i la kuwolu ṅabo i fannu ṅen fasudinbeteya xono, fanmaro

hukumo la anin xa lodulaba dii a dula moxolu ma jamano la baaradalu xono. Laahido mennu taata wo hukumo xono fele :

Sigida la

- Kupabobulunjo do be siginin maro xono men sugandita bee la wote sinfe sinjo nin soto kiika si labula wo la bulo xan; fango du si bula a la bulo xan kiitikuwo nin marakuwo taxabulo la, awa baarakenafulo du si bula a la bulo xan.
- Malidinjo, xerexereninya la sahelimafanmoxolu, s'i fannu la kuwolu jabo wo hukumo xono fanmaro sariya taxabulo la;
- Sariyatabulunjo jamoxoba si sugandi beekafuwote sinfe. A te le mu fangabunda in jamoxo n'a kulatego ti maro xono.
- Lategekafolu be serekeli nin kominolu kunna (serekeli kulategekafo nin kominni kulategekafo) men dulu be sugandila beekafuwote sinfe biro mennu be kulatego lodula faala wo lelu be ninu sugandila i la jamoxoya be serekeli kulategekafo peresidanjo anin mere sugandininjo lelu bulu.
- Maro be bee yamaruyanin x'a sagolatoxo ta men yamaruyata fangabunda fe n'a si ke marolu taxabulo sariyalu xono.

Jamano xono

- Xa sariyatabulun fulananjo sigilo taxabulo lakutaya anin x'a waleya, n'a be fola wo ma xo << SENA », jamano la konseye mawara n'a keta fona wo fona ti men si nafa dun a la siya n'a la keta la, anin xa ke baarada ti men na baarolu n'a xonokuwo si nin benxan in kuntilinnalu lajiidi.
- Xa jamanadinjo lodula lajiidi wasadinbulunjo xono wotekedulalu makafulo la anin/ walante feere bete xotelu la.
- Tariya to xa dabaro tege men si ke sabaabu ti xa laadalamoxobalu, musolu nin dinndinjo dunjo newoya marabulo toxolabulunjo xono .
- Xa lodula dii sahelimafanmoxolu kiika ma kulategebaaradalu la anin fuurubabaarakedalu la (faanutigolu nin marabundalu la.)

Dakun 4 : Fangolu nin sinkuwolu talaja.

Sariyasin 7 : Boxo fulo moxolu benta a xan xo lodulalu nin baarolu xa xan xa tala jamano nin sigida lakuloninjo tee, hakke xa jaatemuto ke fasudinjo nin sigidalamoxolu hamminnakuwolu la.

Sariyasin 8: Marolu si jalatego ke no sariya hukumo xono nin ku innu xan i s'a fo:

- a) Soto, hadamadiya nin lonkuwo yiriwalo bululalo n'a kenja.
- b) Duguxulukuwo tobenno
- c) Fuurubabaarakemiranjolu nin hadamadiya lasabati baaradalu sigo n'i nabolo (xaranjo kun folo nin baaradiigixaranjo, kendeaya sigida n'a laminjo, lonkuwo, silolu, kunnafirinmiranjolu, mennu be maro la bulo xan, kurankuwo, jikuwo nin beseyakuwo)
- d) Seno, marafenmaro; negemuto, wulaxonofenjololu topotolo, madonilolu, julaya, lusnikuwo, bululabaaro, turisimo, miranmadono marolu tee
- e) Baarakenafulo nin sotolu nin musaxolu jaatesafelu maro xono
- f) Sagallolu nin sotolu jalatego n'i waleyalo xa taalo ke jamano la jaatemiran pereperelategeninjololu xan
- g) Takisikuwolu nabobaaradalu
- h) Xa son walante x'e ban nafulu diininjo, deemalinafulo nin tunbulolu to
- i) Deemalinafulo sotolo
- j) Sindunjo kupalu to
- k) Kafunoxoya walawalaninjo anin funendinxanunteya.

Sariyasin 9 : marabulufarolu la jalategolu si waleyala kabirin i laxalo n'i lasiyo fasuwo toxolamoxolu ma. Sinkuwolu talalo maradamesenjololu tee be jalategela sariya le fe deemalo taxabulo la.

Dakun 5 : jamano toxolamoxo lasigo anin sariya xono segesegelo

Sariyasin 10: jamano s'a toxolamoxo do sugandi maradamesenjololu la fuurubanafa lakanto xanma. Wo silo la a be baaro kela goferenama la kuntilinna le xono

Sariyasin11: jamano toxolamoxo si baarolu kenja segesege sariya xono I s'a fo maradamesenjololu la safe daralu

Sariyasin12 : Baxo fulo moxolu benta a xan xa jamano nin marolu la noxojo ke fen dantalu xan, x'a tara a man ke gasi ti jamano ma a la ketalu hukumo xono. Wo kuwolu fele :

- Jamano nin deemajoxo xotelu la yiriwali poroselu waleyalo
- Nafulumafenjololu labaaralo i s'a fo duguxotofenjololu
- Kuxote wo kuxote n'a sinbe nin benxan in waleyalo to

Dakun 6: Nafulukuwo n'a feerolu

Sariyasin13: Kafunmo men xa xan xa ke x'a jatinlin takisolu ma, sigida sagalle saratalu haxxo pereperelatego xan i s'a fo a fota jamen nin bexan in sariyasin 8 nanjo xono,

marolu kilin wo kilin s'i la sagalle saratalu jalatege xa la i la sotobaaradalu n'i la yiriwalo kuntilinnalu xan sariya hukumo xono.

Sariyasin14: jamano xa laahido ta x'a la baarakenafulo sotolu 30% natanbi maradamesenjololu ma danmaxanantalalo hukumo xono anin hakkilitunkun xerexereninjo xa taxa sahelimafanmarolu ma i s'a fo a jalategeta jamen.

Sariyasin 15: jamano si haxxo do labula sahelimafanmarolu jen i sigidula nafulumafenjololu sotolu to xerexereninya la i la duguxotonafulolu i s'a fo benxajo x'a fo jamen.

Sariyasin16: jamano xa laahido ta:

- Xa maradamesenjololu la sinkubaarolu labula i jen
- Xa maradamesenjololu xono baaro meya dun moxolu la xa' damuta sahelimafanjo marolu ma.
- Xa moxolu taalo lajiidi maradamesenjololu fuurubabaaradalu la wo sinfe xa taalo barako xuliya sahelimafanjo marolu moxolu xan.

Dula III: Kantalikuwo nin lakanto

Dakun 7 : Taxabulubalu

Sariyasin 17: Nin kantaliku innu nin lakanta innu be jabolala nin taxabulu in nelu la:

- xa jamano dinjo bee danmaxanan sorodaasita to
- xa kelebulo nin lakantali jama ke kilin ti jamano la namoxoya xono
- xa kelebulo nin lakantali jama bula jamano boxo bee dondin-dondin.

Dakun 8: Maranmafentigolu kafulo i joxo ma dula kilin, i taalo kelebulo xono, kelekemiranjololu buusilo i la anin baaro diilo i ma (DDR)

Sariyasin 18: Maranmafentigolu kafulo i joxo ma dula kilin wo kunjo mu le xa kelekedinjololu totonbon, mennu si dun no kelebulo xono walante DEDEYERI(DDR) porogaramo xono. Wo taxabulo be kela sariya le xono MINISIMA la deema xono.

Sariyasin 19: boxo fulo moxolu benta a xan xa baarabulo do sigi DDR toxo la men xono moxolu mu goferenama la moxolu nin jama murutininjo menna sonta x'e buluno bula benxansafe to wo moxolu ti. Baarabulu in be baaro kela benxanjo korosilibaxolu la kafunoxoya le xono.

Sariyasin 20: Dunjo nin DDR si ke xa ben maranmafentigolu kamaro ma; i si taa baarolu to i s'a fo sorodaasiya walante baara xotelu. DDR lawulita kelekela xoto kamarininjo lelu xanma menu man dun sorodaasiya to.

Dakun 9: Kelebulo nin lakanto moxolu la kenemuto

Sariyasin 21: kelebulo moxolu nin lakanto moxolu si bula xa taxa jamano boxo bee sahelimafanjo marolu to kabirin buluno bulata benxansafe to nin waleya in be kela MINISIMA la deema le xono

Sariyasin 22: Sahelimafanmoxo lelu xa xan xa siya faanutigolu to menna be bulala baaro la i la marolu xono hali i la namoxoya du hakke lannaya si soto naman anin xa lakantalo newoya dondin-dondin nin mara innu xono.

Dakun10: Kelebulo moxolu nin lakanto moxolu naboja kuto.

Sariyasin 23: boxo fulo moxolu benta a to xa yelemo dun jamano lakantakuwo to (RSS) _n'i xa xotonin kuwolu jaate muta anin x'e sinsin fatafinna kafo nin duna tonba la baaramiran jonjonjolu ma.

Sariyasin24: Goferenama si feere jonjonjolu ta a deemafoxolu la kafunoxoya xono xa kantalo nin lakantalibunda lakiika sigi sinxan men si kantalo nin lakantalikuwolu haajolu bee niija anin xa basigo jiidi.

Sariyasin25: boxo fulo moxolu benta a to xa kafu xolenjo do sigi sinxan "RSS" xanma bee s'i fan je men xono anin kafulo bee la sinkuwolu taxaja kuto si lasoto naman jamano kantalo n'a lakanto xanma dalilu soobeelu xan.

Sariyasin26: Kafo men sigita sinxan "RSS" xanma n'o mu lakanto kafo ti wo si lanjinijolu ke moxolu sungadija xan lodula la men s'a tu benjo si sinsin anin xa lodula faa baarajalono xono.

Sariyasin27: Faanutigolu la yelemo hukumo xono lakantabulo do si bula marada mesenjolu la buloxan i la basigo xanma.

Sariyasin28 : Lakanto tonbennikafolu (CCLS) n'a moxolu mu jamano la moxo sugandinḡolu nin maradamesenḡolu ta lu anin laadalajamaxolu talu si kafu xa bula marada jamoxo la maro xono.

Dakun11 : Terorisimu kelelo

Sariyasin 29 : Boxo fulu moxolu bee xa laahido ta terorisimu n'a kukeḡoxolu kelelo anin i la kawale jaxolu xanma i s'a fo moxofaxo, moxolaajabo, dorogufiuro feere jonjonḡolu la.

Sariyasin30: boxo fulu moxolu benta a to kilinya hukumo xono xa kelebulo do sigi sinxan men si moxofaxa bululaninḡo nin terorisimo kele.

Dula IV : Hadamadiya, soto nin lonkuwo yiriwalo.

Dakun 12: yiriwo feere xerexereninḡo

Sariyasin 31: Boxo fulu moxolu benta a to xo jamano xa xan xa yelemo dun sigida yiriwalo taxabulo to men s'a tu maradamesenḡolu si yamaruya x'e la yiriwalifeerolu toben kafuḡoxoya taxabulo la x'a la sigida la sotolu n'a la lonkuwolu xan anin xa kuwolu jaatemutasafe nafo tilininya nin xoyiya xono boxo bee.

Sariyasin 32: Mara fula walante mara kiika, sariya la latego xono, si baarada dolu sigi sinxan men si nafulukuwo sotolu nin hadamadiya yiriwo jiidi i la sinkuwolu haxxo la i s'a fo benxanḡo x'a fo jamen.

Sariyasin 33: Sahelimafanḡo marolu la yiriwabaarada do tobenta n'a be bulasilalijama do la kadoo xono. Wo bulasilalijama xono moxolu mu maro kulategebulunḡo toxolamoxo lelu ti mennu la baaro be natilinnin baaro nin feerolu talalo ma deemajoxoya hukumo xono men s'a tu soto nin fen xotelu si yiriwa.

Sariyasin 34: Yiriwalifeere xerexereninḡo do tobenta baarada in xanma goferenama nin kafolu fe deemajoxolu la juxototintinḡo xono; a musaxo bobaxo mu nafulubokeeso do le ti men sigita yiriwali kuntaxa janḡo xanma.

Sariyasin 35: Feero dabokunḡo le mu xa sahelimafanmarolu la yiriwalo taagumanseadolu la sii tolu taaluu ma. Nin waleyaa in xa xan xa lasabati jannin san 10 fo san 15 tee. A waleyalo korosilo be yiriwalibaarada bulasilajama in ne bulu.

Sariyasin 36: Boxo fulo moxolu benta a xan xo benxan in korosilijama la namoxoya xono korosilitonŋo n'a be fola ama xo xiimeli tonŋo do si sigi sinxan Mali sahelimafanŋo la men si ke sabaabu ti xa xoleyalu nin hamminakuwo lon fangantanya si kele n̄amen anin xa hadamadinya layiriwa; baaro be waleyala xaru 3 bulunobula xo benxansafe to. A si n̄inin duna xaaalisibunba fe (banki monjali). Afiriki jamanolu la yiriwali banko (BADI) BAD anin silaamololu la yiriwali banko (BIDI) (BID) i xa deema ke baara in waleyalo la goferenama, duna baarakedabaalu anin dula yiriwata moxolu la hakkilifalin-falinŋo xono.

Sariyasin 37: Nafulun̄inin̄oxojeba do si sigi sinxan xaru fula, yiriwalifeere xerexereninŋo tobenno xo. n̄oxoje in si na bulanxotokeeso do sigi yiriwali kuntaxa janŋo xanma men si na ke yiriwalifeere xerexereninŋo musaxemiranŋo ti.

Dakun13: Wulixalo x'a n̄atilin sahelimafanmarolu yiriwalo ma.

Sariyasin38: Sahelimafanmarolu yiriwali baarada si jamano la deema sinnatarinŋo soto i s'a fo benxanŋo x'a fo n̄amen.

Wo xanma foxabenŋo benta a xan xo xa feerolu bee waleyala, waxati sutunŋo waxati teemato haxxe ma anin waxati kuntaxa janŋo xono, mennu kafuta kafunmo ma n'a be taalo keta soto, lonkuwo, sinkuwo anin hadamadinya yiriwo xan.

Korosilijama la n̄oxoje folo sinfe goferenama si na safe do dantege men s'a la lahidu taanin̄ŋolu pereperelatege. Wo hukumo xono, a b'a fe xa feero mennu waleyala anin laahidu dafaanin̄ŋolu bulasilasafe labenno i s'a fo benŋo keta n̄amen nin dakun innu taxasilo la:

- Hadamadinya sabatili baaradalu
- Baarakelalu la sinkuwo lajiido
- Hakkililatego balukuwo tamafanŋo
- Senekedulalu layiriwalo (seno,marafenmaro n'a mapoxolonŋolu)
- Silabadaralu xa taxaninsaago newoya sahelimafanmarolu xono
- Duguxotonafulolu nin tilikuranŋo
- Baarakuwo, xerexerenin̄pala musolu, dinndin̄ŋolu nin kekelaxotolu la baarakuwo
- Nafasotobaaradalu dara sigida la

- Xa sotosilolu dayele men tunnu x'e bori kelo ja n'i x'e koppa anin dasabaxato xotelu jen

- Bululabaaro, turisimo, jaago nin kunnafirinfaalinjo

- Xaranjo nin ladamulo

Sariyasin 39: Boxo fulo moxolu benta a xan xa nin feere innu tege xarankuwo nin lonkuwo silo la:

- Xa xaranjo porogaramolu dara x'e ben marolu hadamadinya n'a lonkuwolu ma;

- Xa sigidalu xanjo n'i safelijnalu yiriwa;

- Xa xaranjo kunfolo nin fulananjo sinsin wo sinfe xé hakkilo tu bee la xarankuwo la;

- Xa santoxaranjo baaradalu dayele;

- Xa lonkuwolu yiriwali dulalu anin fenxotolu maradulalu (miise) dayele marolu xono;

- Xa nin mara innu la lonkuwolu jiidi sigida la, maro xono anin duna xono ;

Sariyasin 40: Maro yiriwalibaarada do si dayele marolu kilin kilin bee xono hakke x'e la sinjolu sinsin baarakuwo tamafanjo men si ke sabaabu ti xa goferenama la laahidu taaninjo n'i waleyabaliya jaate muta junna. Baarada kuta in be jamano marolu la marabunda le xono, jamaxoya be maro kulategebulunjo peresidanjo le bulu.

Sariyasin 41 : Marolu nin jamano xono benxan porogaramolu si dara baara kiika porogaramolu sigilo xanma, jamano la wajibiyalu dunjo sariya xono soto nin hadamadinya yiriwalo hukumo xono

Sariyasin 42 : Jamano xa laahido ta xa sigidala moxolu sindun sotolu nin bulumadeemanafulolu jininno n'i labaaralo la mennu be sotola sigida la sotolu jininno n'i nafa bolo la, kafujoxoya walawalaninjo sotolu anin benxanjo mennu lategeta jamano fe sotokuwo silo la.

Sariyasin 43 : Jamano xa laahido ta xa kafujoxoya porose yiriwa men miriya bota sigida la. Feerolu si tege xa maradalu sindun sigida benxanjulolu nin yiriwalideema tobenno, kunfaxalo n'a waleyalo la.

Sariyasin 44 : Yiriwaliporogaramolu mafelelo si ke deemajoxolu fe nafulukuwo silo la korosilijama la namoxoya xono.

Sariyasin 45 : Deemabaxolu fen wo fen xa taxabulolu toben walante xa miiriyalu taa sahelu xanma a njinint'e bee fe i x'e la keta fololu ben Mali

sahelimafanmarolu hammitokuwolu ma anin nafa men si basigo nin lakanto sabati i xono.

Dula V : Foxabenjo, kiitikuwo anin hadamadiyakuwolu

Dakun 14: Foxabenjo nin kiitikuwo

Sariyasin 46 : Boxo fulo moxolu benta a xan xa foxaben jonjonjo yiriwa men be sinsinnin nin ku innu xan:

- Sariyajuwo do dara benjo kilinya nin foxabenjo xanma
- Laadalakiitegefeerolu bulalo sinxan hakke “tonja njinjo, kiitikuwo nin foxabenjo” kujabojama la nilamaya.
- Baarakejama do sigilo yuruguyurugo kelelo xanma anin fuurubanafulo dinjaxuyadomolo.
- Segesegelijama do sigilo men na baaro be jatinin na kelo laadolu n’a sariyalu soosolo, moxofaxo waleyalu, siilasafaxalo, boyinxanjo xeninmusuya taxasilo la anin sariyasooso wale xotelu xa jatinin hadamadinjo la boloxolu ma Mali boxo bee.
- Son xa ke a ma xo yaafa me ke no kelo laadatija n’a sariyasooso nin hadamadiya siilasafaxalo ma ja sii ma, awa boxo bee moxolu xa son i nin segesegelijama xa baaro ke i joxo fe.
- Yaafa me ke no kelo laadatijnabaxolu n’a sariya soosobaxolu nin kujaxubakelalu ma xa jatinin hadamadiya ma anin hadamadinjo la haxxolu soosobaxa jaxolu i s’a fo menu xa musolu, xarafandinjo nin dinndinjo laajaba fonojoxo in sinfe.
- Barako dunjo kiititegebunda to men s’a tu a si sariya labori jamano boxo bee.
- Laahido taalo xa yelemo dun kiitikuwo to men s’a tu kiitikunxanmoxolu nin kiitibunda si sutuya i joxola jamen, xa la sinkuwolu jiidi xa dansigi nangilibaliya la anin xa laadalasariyalu labaara n’a man ke nin jamano sariyalu sooso ti.
- Kiitikuwo deemalo anin kiito kunnafirinkuwo fuurubayalo fasudinjo la haxxolu xan.
- Xa xaran nafama jiidi kiitikuwo baarakelalu bee jen fo xa sii silaameyadiino sariyatigolu ma.
- Barake kuta xa di jamano silaameyadiino sariyatigolu lodula ma kiitikuwo la hakke moxolu tee foxabenjo si wasa men s’a tu jaate xa bori laadolu nin duna taxabulolu la.

- Laadalajamoxolu lodula topotolo anin i la musaxolu taa i kewalo xanma moxolu tee.

Dakun 15 : Hadamadiya kuwolu

Sariyasin 48 : Boxo fulu moxolu s'a njinin baradalu nin hadamadinjolu deemalijamalu fe i xa ketalu xoto tintin men si xoleya maboribaxolu saagilo nin i bisimilalo anin baarasoto tarimanjo newoya.

Sariyasin 49 : Boxo fulu moxolu xa laahido ta xa sariyalu yiriwa anin x'e labatu, sariya menu be taalo kela hadamadiya nin tilininya la n'olu mu hadamadinjo deemaliwalo taxalanjo ti. I xa laahido ta xa jangilo guma yanga moxolu kunna moxo menu be hadamadiya deemalifenjolu taala xa wo ke i la politiki kuwolu poropagandilango ti, soto walante x'a dun sorodaasikuwolu to. Xa deemalibaarakedalu lasotolo newoya anin xa moxolu lakantakuwo lasabati.

Dula VI : Wajibiyalu nin deema

Dakun 16 : Boxo bee moxolu la ketalu

Sariyasin 50 : Boxo fulu moxolu x'a lon xo wajibiya folo men be benxango sabatilo la, wo mu xankilintigiya le ti, i la lannaya n'i la laahidutigiya, benxan in xonokuwolu batulo anin xa labenjolu bee waleya, i la jamano la benjo nafa xanma, anin basigo, lakanto nin hakkilisigo sabatilo Mali xono anin senbefejamanolu xono.

Sariyasin 51 : Boxo fulu moxolu b'a njinna politikitonjolu nin jamano mokolameninjolu i s'a fo musukafolu, dinndinkafolu, kunnafirinsilolu, laadalaxumatigolu, laadalajamoxolunin diinajamoxolu bee x'e sinkuwo ke benxango kuntilinnalu si lasoto jamen.

Dakun 17 : Foxabenjo lodula

Sariyasin 52 : Foxabenjo n'o jamoxoya be Alise bulu wo le mu politikisilo la benjo senbeyiro ti anin boxo fulu la bunya xa taxa laahidolu ma. Wo xanma a :

- Si jokki a la foxabenjo baarolu fe ;
- Si boxo fulu moxolu tonben laahidolu waleyalo hukumo xono ;
- S'a lodula fa nin xoleya dunta benxango kuntilinna sabatilikuwo to.

Sariyasin 53: Foxabenjo lodula ba le be duna xono moxolu la lanjiniolu benjo sabato kunxan men si ke sabaabu ti i xa deema jonjonjo ke Mali nen.

Dakun 18: Xoxanjamanolu lodula

Sariyasin 54: Xoxanjamano lelu mu nin benxanji lasabato gigolu ti, i xa laahido taa x'e si tetositolu deema na xerexerenin ma:

-Duna tonba(nasion suni) "NU", fatafinna tonba "UA", jamano mennu be kafunin sefa xaliso to « CEDEAO », Eropu tonba « UE », silaamejamanolu la tonba « OCI » anin duna xono kafujoxo xotelu xa laahido ta x'e si politikideema dun benjo ma.

- Afiriki tonba bulo men be jatilinnin basigo nin lakanto ma anin duna tonba la bulo men be jatilinnin lakantakuwo ma a njininta wolu fe i xa benxan in deema anin x'a waleyalikuwo korosi anin x'a nangilifeerolu toben moxolu xanma moxo mennu b'a fe xa xoleya dun laahidu taaninjolu waleyalo to.

- A be njinnin duna tonbalu fe i xa benxanjo waleyalo deema nafulukuwo taxasilolu la anin mirankuwo nin feerolu la a xono kuwolu n'a xono fenjolu la nilamayalo i s'a fo a fota jamen DEDEYERI (DDR), (SSR) anin tesito xa terorisimo kele. I xa xan x'e lodula fa nafulukuwo la men jaate mutata. Wo xanma i s'i gigo la joxojeba men be kela benxanjo waleyalo nafulunjininjo xanma.

Sariyasin 55: Boxo fulu moxolu xa njanneya ta xa baarolu bee suman anin x'e korosi.

Sariyasin 56: MINISIMA, duna tonba bulolu fo xa taxa si tonba xotelu ma ninnu bee lodula xaman benxan in kuntilinnalu to i na kunjjo le mu x'e kiilabaxo lawasa.

Dakun 19: Benxanjo korosibaxakafo

Sariyasin 57: Boxo fulu moxolu benta a xan xa korosilikafo waleyalikafo do sigi sinxan kabirin buluno bulata benxan safe in to Mali xono.

Sariyasin 58: "CSA" (Benxansafe, basigo nin foxabenjo xanma) mu kafu le ti men moxolu fele: Mali goferenama, moxo murutininjo mennu be i buluno bulala nin safe in to anin kelo tafaxalalu (Aliseri, Burukina Faso, Murutaane, Niseri, Cadi,

“CEDEAO, ONU, OCI, UA, UE”, “ONU” bulo men na baaro be jatilinnin lakanto ma, a la lasigidinjo xa xan xa je korosilikafu in na baarolu la. “CSA” waleyala in dara beto xanma, s’a xan bula no deemalibaxa xotelu nin nafulubaarada xotelu ma i x’e sindun baara innu to.

Sariyasin 59: “CSA” jamoxoya be Aliseri le bulu a te men mu tafaxalalu jamoxo ti; a deemabaxolu mu Burukina Faso, Murutaane, Niseri anin Cadi men mu peresidan lanxanjo ti. Korosilijama daxadula mu Bamakon ne ti. A si joxojo keno dula xote n’a kun be. A la joxojo mu sinja kilin ne ti xaro xono, a si joxoje karabaninjo dula ke no n’a kun be.

Sariyasin 60: “CSA” la baarolu mu:

-Boxo fulu moxolu tee benxan tobenninjo waleyalo, i korosilo anin i segesegele x’a tara a man ke gasi ti MINISMA la baaro ma;

- Xa bulasilalisafe jonjonjo do toben benxanjo kupalu waleyalo xanma anin x’a lasabato korosi;

- Xa benxanjo kupalu jafu nin xoleya dunta boxo fulu moxolu tee;

- Xa xuma boxo fulu moxolu tee nin wo xa xan xa ke;

- Xa goferenama deema a x’a sinkuwo bee ke benxanjo lanjininjo waleyalo xanma i s’a fo:

I Fuurubabaarada walawalaninjo nin tobenninjo xa ke jamano sahelimafan marolu xono.

II Xa sariyalu ta menu si benxanjo xonokuwolu waleyalo newoya.

III Baarafeere jonjonjo latanbo sigidamesenjo ma i la nilamaya xanma anin i s’i la sinkuwolu lasabati jamen.

IV Xa feerolu tege menu s’a tu beeyafango miran kuto menu be toxofonin benxanjo xono wolu xa dun sigida la xerexereninya la wote toxosafebukko lakutayalo, x’a njin moxolu fe i x’e toxolu safe wo bukkolu xono hakke i sin xa dun xalafilolu to anin xa deema ke xa baarada kutolu nin feerekutolu sigi sinxan.

Sariyasin 61 : MINISMA la keta hukumo xono anin a la sinkuwo haxxo a le be CSA la jalategeda kunna. Anin UA la kafujoxoya xono : (MISAHEL, OCI, UE nin CEDEAO be CSA deemala benxanjo korosilo n’a waleyalo hukumo xono.

Sariyasin 62 : CSA nakunjo lasabato xanma a si jamoxoya naani sigi sinxan menu baarolu fele : « politikikuwo anin sariya baarakuwolu » ; « kanto nin lakanto » ;

« soto sinkuwo nin lonkuwo yiriwalo » anin « benjo, kiitikuwo nin hadamadinya kuwolu. »

Dakun 20 : Fanjen korosilo

Sariyasin 63 : Boxo fulo moxolu benta a xan xo CSA xa korosilikela do sugandi, men na baaro si ke benxanjo waleyalo sumanno ti.

Xaru naani wo xaru naani a si dantegelisafe do dara men si kunnafirin jonjon di laahidu waleyaninjo xan, a si xoleyalu yita, xa xoleya kebaxolu yita, xa lanjininjo ke feere tegetalu xan.

Sariyasin 64 : Fanjenkorosilikela si deema soto a la baaro hukumo xono.

Dula VII : Labanna tobennolu

Sariyasin 65 : Nin benxan in tobenna n'a kafunmolu me mayelema no nin kafo mennu x'e buluno bula a to bee man son a ma, korosilijama la hakkilila ta sotoninjo xo.

Sariyasin 66 : Kafunmolu nin boxolu bee la dantegelixanjo buluno bulata mennu to Alise Feburuyexaro tili19 san 2015 mu benxanjo xonofenjo le ti, i bee nafa mu kilin ne ti sariyakuwo taxabulo la i s'a fo safe in xono fen tolu.

Sariyasin 67 : Kafu murutininjo nin fankunmabojama be lameenin bexo marolu xono moxolu bee, mennu be jaatenin benxan in bulunobula tumo. Kafu murutininjo nin fankunmabojama la toxolamoxo mennu xa bulunobulo ke, i x'a ke marolu xono moxolu bee le toxo la.

Sariyasin 68 : Nin benxan in waleyalo be damutala kabirin boxo fulo moxolu nin seedo x'e buluno bula a to lunjo men.

Kafunma folo: Waxatifurante.

Jannin benxasafe sariyalu bee xa sigi sinxan, ben keta furantela ku ketalu xan. Wolu xa xan xa ke waxatifurante xono men be damutala bulunobulalo ma benxansafeba

tobenninjo to men be taalo kela benjo xan. Wo waxato kuntaxo b'a taala xaru tan nin sagi (18) ma xa tax'a bula xaru muxan nin naani (24) la.

Waxatifurante xono, jamano dinjo menu bota jamano xono (xa ferego) x'a sabaabo ke kelo ti, wolu la saagilo xa ke, x'e la sigidulakuwo an'i la baarakuwolu jabo anin du yanganxato nin tooro xa moxo menu soto, xa ladeemali ke x'a jatilin wolu ma.

Waxatifurante la lanjiningolu n'a kuntaxo :

Nin buluno bulata benxansafe to, waxatifurante si damuta wo no bee to. Wo xono janni sariya taaningolu nin maraja kufoninjo menu be benxansafe xono, wolu lategelo n'i waleyalo xa damuta, feere xerexereninjo menu be taali kela Mali sahelitomarolu maraja xan, wolu si sigi sinxan anin x'e waleya.

Wo feerolu kunjo mu le:

- Xa sikko b'a to xo sariyalu be nala taala menu be taali kela jamano losin kutolu sigilo n'i waleyalo ma, losinjo menu be jatilinnin politikikuwo, lakantalikuwo, sotokuwo, hadamadinkuwo, nokuwo nin lonkuwo sariyakuwo yiriwalo anin jamanadinjolu tee tobenno ma ;
- Xa wote sariyasafe tofele xa yeleva kutalu dun a xono wo s'a tu waxatifurante xono, sigidalu nin marolu anin jamano xono, wotelu si ke benxansafe in hukumo xono.
- Xa feerelu nin tobennisilalu waleya menu be taali kela saagilo ma anin kujaxukelalu kelelo, xa yeleva kutalu ke xa jatilin lakantalo ma men s'a tu a baarakelalu la nokuwolu n'i la faasudinbeteya si sabati.
- Xa korosilo ke bete men s'a tu son si ke sariya taalinjolu ma xa dansigi ke boyinxannolu, danmatanbolu, fisamanteya nin kujaxuko la ;
- Xa benxansafe in waleya sarati taaninjo xono.

Men s'a tu jamano baarolu me lo, losinjo menu be sinto, wolu si labaara fo xa taxa si benxansafe in xonokuwolu sigilo ma sinxan.

- Xa jamoxolu sigi sahelitomarolu kominilu, serekelilu ani marolu xono waxatifurante xono ; wo meeninba xa ke xaru saba xono, buluno bulaninno xo bensansafe in to. I taja n'i la baarolu si latege foxabenno xono baarakejoxolu bee kafunin tee.
- Sariyalu si sigi sinxan tariya to men s'a tu benxansafe in xonokuwolu si waleya jamen ;
- Goferenana si feero bee tege jamen Dipitebulunno si wote sariya kuto latege ;
- Kafo mennu sigita sinxan benxansafe in xono, wolu si wotelu ke marolu nin sigidalu xono waxatifurante xono, k'e xo benxansafe x'a fo jamen. Kewaxato janyaninba mu xaru tan nin sagi (18) le ti.

Kafunma 2no : kiso nin lakantalo

I waxatilafeero mennu be taali kela lakantalo ma :

Baarakekafu faamuyaninno (SETES/CTS) sigita sinxan men be lakantali kupabokafo do bulu, n'o du si Benno korosi jamoxokafuba xono ; wo baarakekafu si waxadugu Benxansafe la lakantalikafu faamuyalinno (SETEMUSE/CTMS) taxabulolu ta. Do kafuta wo kafo ma Alise setanburuxaro tili 16 san 2014.

a) Goferenama toxolakiiladinno nin moxo murutininjolu la kiiladinno tee kutobennalu anin Fankunmabolalu la kafutonno SETESI/CTS nin korosilo nin segesegelo kafolu (EMOWU/EMOV) la baarolu to, fo xa sii maraxonotalu ma.

- SETEMUSI si a la baarolu ke fo taxa sii SETESI sigilo ma sinxan
- Mali kebulolu nin lakantabaxolu la kiiladin wooro (6), Moxo Muritilinjolu toxolamoxo saba (3), Fankunmabolalu la moxo saba (3) si dun SETESI/GTS to MINISIMA du la moxo fula nin SETESI jamoxo du b'a to. Foxabenjama nin duna kebulu mennu be jan wo dulu kilin wo kilin toxolamoxo sin b'a to.

SETESI/CTS la baarolu mu :

- Xa kelo dabulalo korosi bee tee
- Xa segesegelo ke in kelo dabulalo be sabatinin
- Xa lakantalo sabatibaarolu tokutaya
- Xa kebulolu daaxadulalu lon anin x'e lakulon

- Xa hakkililalu ta anin xa feerelu tege sorodaasolu lasaagilo ma kekebulolu xono.
- b) Feerolu waleyalo kunjabojama (MOKU/MOC) sigilo sinxan anin korosibaxolu kafulo i noxoma xa dulalu toyaala :
  - Tili 60 xono, buluno bulalo xo benxansafe xono, feerelu si waleyala xa kunjabokafulu sigi sinxan anin dulalu korosilo waleyala ;
  - SETESI/GTS si bulasilalisafe dara, x'a xonokuwolu n'a la baarolu jafu bulasilalisafe in si kekebulolu, lakantabaxolu, Murutininjolu, Fankunmabolalu la moxolu haxxo pereperelatege.
  - Wo feero jacobaxo si ke kekebulo jalaatigiba do ti, a lanxanjolu si ke Murutininjolu nin Fankunmabolalu la toxolamoxo kilin ti.
  - MOKU nin duna kekebulo mennu be jan, s'i bulo d'i noxo ma xa baaro ke. MOKU la baaro mu le xa Mali sorodaasolu, Murutininjolu nin Fankunmabolalu kafu i noxo ma dula toyaalalo to korosilo xanma. MINISIMA nin duna toxola kekebulo la deema si njinin. Wo to korosilo n'a kewaxato jaate si muta. Wo baarolu xa xan xa ke tili 60 xono, bulunobulo xo benxansafe to.
  - MOKU la baaro mu du xa sorodaasi murutininjolu la ketalu n'i kamarilo bulula anin x'a waleyala, i la daaxalo dula kilin kuntaxa xono.
  - Tili 60, bulunobulo xo benxansafe to "CTS" nin MOC si basigilo tobennibaarolu bululalisafe do yita xa jatilin Mali saheletomarolu ma. Wo bululalisafe xono, dulalu korosilo lodula si bunya maramafentigolu kamarilo matarafalo to, anin i sinbolo kelo to. Wo si ke sabaabu ti dulalu xanna toxulunya lakantalo nin kelo dabulalo silolu la.*
- c) Lakamarilo dula kilin:
  - Tili 30 bulunobulo xo benxansafe la, SETESI/CTS si daaxadulalu sugandi anin xa kelo dabulalo wajibiya. MINISIMA si daaxadulalu tobenna damuta, x'a baarolu ban tili 120 xono wo xo x'a dulalu labula n'i lolo. banta.
  - Tili 30 bulunobulo xo, moxo murutolinjolu si safe dara men b'e la sorodaasolu haxxo n'i la maramafenjolu haxxo dantegela SETESI jen. Wo si ke saratilu xono mennu jafota Feburuyexaro tili18 baarolu taxabulo xono.

II- Keledin xotolu dunno jamano la kekebulo xono :

- Tili 60 bulunobulo xo, keledin xotolu saagilo xanma baarakejama si sigi sinxan

- Wo baarakejama mu kebululu, moxo murutininjolu la keledinjolu anin fankunmabolalu toxolamoxo lelu ti.

Wo moxolu nin benxansafe in waleyalo korosilo namoxokafo s'i bulo d'i noxo ma xa baaro ke.

- Jamanakuntigo si sariya (Dekere) ta, xa baarakejama xonomoxolu sugandi anin i la baarolu n'a lataxamaja. Jama in si baaro ke jamanakuntigo la namoxoya xono. Wo le du si moxo faamuyanin sugandi bee be sonnin moxo men nen x'a ke jama in kuntigo ti.
- Tili 90 bulunobulo xo, kujabokafo men be keledinjolu lasaagila kebululo xono anin Bulunba be jatilinnin RSS ma, wolu si kafu xa sariya ta keledin xotolu be tala sarato mennu xan, i haxxo n'i be taala silo mennu fe jamano baarolu to ; kebululo baaradalu be wo baarolu to anin jalaakuwolu nabolo.
- Wo xanma, Murutininjolu s'i la sorodaasi lasaagitalu bee toxo safe. Goferenama si feerelu sigi sinxan, xa lasaagili in ke sarati xono men me tanbi xaru wooro (6) la k'e xo benxansafe x'a fo jamen.
Baaro si ke lasaagilo waleyalijama nin RSS la korosilo xono.
- Lasagilo waleyalijama nin RSS Bulunba la baarapoxoya xono, a si jalaa diina nin lodulayelemo baaro ke mennu si dayita kulategebaxolu la. Keledin murutininjolu to, mennu tun mu jalaatigibalu (ofisiye) ti, n'olu be saagila, i la jalaa doxoyalinba xa ke i la jalaa xoto ti. Mennu be sarati folinjolu dafaala anin mennu la lanjininjo nte saagilo ti, eretereti musaxolu xa yamaruya wolu nen.

III. Tanbisilo men s'a tu keledinjolu si maramafenjolu bula, x'e sinbo kelo to anin x'e dun baara xotolu to (DEDEYERI/DDR).

Tili 60 bulunobulo xo, kelo dabulalo nin keledin xotolu dunno baara xotolu to (DDR) wo baarake jama si sigi sinxan.

- DDR kafo nin benxansafe waleyalo korosibaxolu si baarolu k'e noxo fe.
- Jamanatigo si kafu in xonomoxolu sugandi, x'e la baarolu taxabulo sigi anin xa ke kafu namoxoba ti.
A si moxo faamuyalin sugandi x'a ke kafu in kuntigo ti.
- DDR kujabojamalu si ke politikibaaro jama wasalinjo do ti anin baarakejama faamuyalinjolu, mennu si kafu xa baaro ke fo marolu xono.

- Kunabojama faamuyalin in moxolu si ke moxo faamuyalinbalu ti anin Sorodaasolu, kutobennalu, Fankunmabolalu toxolamoxolu, anin Minisirusuwo dolu nin sigidalu toxolamoxolu.
- Tili 120 bulunobulo xo, DDR jama nin benxansafe waleyalo korosilo la baarajoxoya xono, baarabululasafe jonjon si dara, bee si son men ma. Wo bululalo si taali ke musaxo dulu ma.
- MINISIMA nin baarajoxo xotelu si DDR jama deema a la baarolu la.

IV. Kelebulo nin lakantalo moxolu bulalo sigidalu xono :

Tili 60 bulunobulo xo, DDR si jaatemuta ke anin xa waxati bulula kelebulo nin lakantabaxolu sigilo Mali sahelitomarolu to. A si wo jaatemuto safe dayita benxan safe waleyalo korosilikafo la.

- Wo safe b'e sinsinna Mali sahelitomarolu lakantalo n'i la basigilo le xan bawo a xonokuwolu be jatilinnin men ma le mu, x'e hakkilo tu sigidalu n'i lamininjo la, anin xa silanjakuwolu nin hammitokuwolu tosoob'e la.
- Sorodaasikafo mennu je ta x'e bula baaradalu la, jamano si wolu dono muume ta.
- Wo sorodaasolu taalo be bulala lakantalo, basigo anin kilinya sabafile hukumo le xono anin jamano naaniyolu korosilo.

V. Yelema kutolu dunno jamano lakantalo baarolu taxabulo to :

- a) Tili 60 bulunobulo xo, Dekere si ta RSS bulunba tokutayalo xanma x'a moxolu siya anin x'a waleyalo bulula.
- Tili 90 bulunobulo xo, CN-RSS si segesegeliba ke kelebulo nin lakantalo kuwolu xan. Yelema mennu xa xan xa ke, jamanadinjolu nin deemabaxolu hakkilila si njinin wolu xan.
  - CN-RSS si lakantalo baaradalu bee la ketalu pereperelatege. Wo hukumo xono, hakkili si tu kuwo dolu la k'e xo dulalu siginalu (gallubalu, gallu mesenjo, wulaxonolalu, saharawulolu, silabalu nin bosila xerexerelinjo, anin naanilakenolu) anin lanjininjo n'olu mu jama lakantalo, kiitikuwo, kasaarolu kunbenno, nomutalo nin nangilo, naaniyolu topotolo,...).

- CCLS xa xan xa noxotara ke xaru wo xaru, xa jamano lakantolo xiime anin bosilo dolu yita.

b) Sigidalapolisikuwo jamano xono :

Xaru 12 bulunobulo xo, sariya si ta xa sigida toxola polisikuwo sigi sinxan, x'a la baarolu pereperelatege. A s'a baarada tobenja dantege, xa moxolu taalo sariya jaate muta, x'a xarankuwo najinin an'a be bulala santo baarada men na bulo xan maro xono, anin segesegelo keja.

c) Lakantalo namoxokafo sigilo sinxan sigidalu xono (CCLS)

Tili 60 bulunobulo xo, sigida lakantalo namoxokafo (CCLS) si sigi sariya (Dekere) do hukumo xono, Marasuba la folo, wo xo a do si sigi komini dulu xono (CCLS kilin si sigi maro kilin – kilinna be xono, a daaxadula mu maro fangamagalluba ti ; CCLS kilin si sigi kominin kilin wo kilin xono).

CCLS moxolu mu lakantalo nin kiitikuwo tigilamoxo lelu ti sigida la, anin sigida toxolapolisolu, fo xa sii sigida moxo sugandininolu ma n'olu mu : laadalajamoxolu, Diinajamoxolu, Musutonolu nin Dinndintonolu ti.

CCLS lu s'i la lanjininolu n'i la tonbennixanolu di sigida namoxolu nin lakantabaxolu ma. I s'i sindun kunnafirinfallinjo to, xa moxolu son hakkili la anin xa sigida moxolu la hanmitokuwolu jaate muta.

CCLS si tonsigo ke sinja kilin xaro xono, xa xiimelo ke lakantalola xan anin xa ketalu dayita.

Kafunma 3°: Baarolu nin Porose ketalu: Sotokuwo, sinkuwo nin lonkuwo a Hadamadinya yiriwalo silo la, Mali Saheletomarolu xono, tariya to anin waxati sutun nin waxati kuntaxa jan xono:

I. Waxatifurante feerolu :

K'e xo a be yitalin jamen benxansafe dakun VI^{no} xono jamen xa jatilin kotontomaru ma, nin baarolu nin porose ketalu dantegeta, i xa xan xa waleya junna men s'a tu hadamadinjolu si bo deguwolu nin toorolu xono.

1- Lekolixarankuwo ni baaradigiixaranjo:

- Xa san 2015 xarandayelo toben bete Gawo anin Tumutu nin Kidali marolu xono;
- Xa xaransuwolu kunxankunnafirinjo dafaaningjo di mara kufonin innu xono;
- Xa ni kuta dun xarandinjolu la domolidulakuwo to xaransu 314 xono kabarin xarandamuto lunjo. Wo to domolinfenjo nin miranjolu xa xan xa la si dulalu to junna,
- Xa barako dun xaransuwolu to nin kewale innu la:
  - Xa xaransuwo dula tjaninjo todara
  - Xa xarankemiranjo lasi xaransuwolu la (tulunkemiranjo b'e to)
  - Xa karamoxolu saagilo latariya Gawo, Tumuti anin Kidali marolu xono. Wo kuwolu si ke ladiyalifeere xerexereninnu la.
- Xarandinjo mennu xa ja soto san 9no xiimelo to (n'o mu DEFU) ti Gawo nin Tumutu marolu to, xa wolu la xarandulakuwo jabo
- Karamoxo mennu be saratisigibaaro la, xa wolu ta baaro to furante in xono.
- Xa waxatilaxarandulalu sigi sinxan, x'a miranjolu bul'e xono
- Xarandinjo mennu xa BAKI (BAC) soto, xa wolu toxolu safe liiselu la anin xa lo i la musaxolu la.
- Xa sigida moxolu lafaamuya, x'e lakeke, i xa dinndinjo, xerexerelinya la musundinjo saagilo la lekolo la gallulu xono deguwo sotota dula mennu to.
- Xa seno nin marafenmaro baaradigiixarandula do sigi sinxan, a n'a miranjolu Tumutu nin kidali.
- Xa Gawo baaradigiixaransuwo todara seno yiriwalo xanma.

2- Kendeyakuwo

- Xa do kafu dogotoorosuwolu la sinkuwolu ma (CSCOM, CS Ref, anin Hopitalisubalu marolu xono). Wo waleyasilolu mu:
  - Baarakemiranjo nin yirolu lasiilo kendeyasuwo la jaaralo xanma;
  - Kendeyasuwo mennu be tjanin Gawo, Tumutu anin Kidali, xa wolu todara anin xa baarakemiranjo nin baarakelalu bul'e la bulo xan.

- Kendeya baarakela mennu bot'e la baaradula x'a sabaabo ke kelo ti, xa wolu saagilo toben. Wo si ke ladiyalifeerelu la, k'e xo xa do kafu i la baarasara ma, x'e deema i la sigo xa newoya anin x'e lakantalo lasabati.
- Xa kendeya baarekela dolu ta kontara la, x'e bula kendeyasuwolu la, xa baarakela toolu deema men s'a tu sigida moxolu si jaaralo soto newoya xono;
- Xa lunjo dolu sugandi jaarali xerexereninjo xanma (sonkundiminjo jaaralo, nadiminjo operelo). Jamano dogotooro faamuyaninbalu si wo jaaralolu ke marolu dogotoorosuwolu la;
- Xa sotodoxontigolu, korintunjo nin moxo deguninjo deema i la jaaralo musaxolu bolo to;
- Xa jangarolu kunbenno nin jaaralo feere xerexereninjo sigi sinxan, nin wo do mu xa wuli xa sii moxolu ma f'e sigidula.
- Xa feerelu sigi sinxan balo larawekuwo (wusute) la, xa jangaro njinin, anin xa dinndinjo deema, balukudasu be mennu tooronin.
  - Xa kendeya korosifeerolu nin jangarolu kefeerolu sigi sinxan jamano sahelimafan mara sabo xono.
  - Xa sigida kendeyasuwolu lolo damuta Gawo, Tumutu anin Kidali marolu xono, men si ke sabaabu ti xa dula saba in sigibaxolu la kendeya sabati, newoya xono.

3- Jikuwo:

- Jiyo sotodula mennu be tinalin, x'olu todara (ponpexolonjo, marafen na mindulalu)
- Xa ponpexolonjo do jaga Kidali
- Xa ponpexolonjo do jaga Gawo
- Xa jibuntunxolonjo do jaga Tumutu.

4- Xa ni kuta dun sigidalu la sotosilolu to:

Xa ni kuta dun seno nin marafenmaro to, x'e sotolu yiriwalo ladeema wo deemalo silolu fele :

- Xa ni kuta dun baarolu to mennu be taali kela luwolu nin sigida moxolu la senekuwo la.
- Xa noxo (jabando) lasi senekelalu ma newoya to

- Xa marafenjolu la jangarukunbenjo n'i la jangarujaaro waxatolu sigi sinxan, i waleyalo xanma :
- Jisabaamasinjo menu be senekenolu to x'a wolu todara ;
- Xa nafa sotobaaralu sigi sinxan musolu nin dinndinjo lu jen seno, marafenmaro, jaagu mensenjo, negemaro anin bululabaarolu to.

Baarolu waleyalo saratolu

- Goferenama xa laahido ta xa nin baara innu nin poroselu bee waleyala tilinninya anin deemaɗoxolu la baaraɗoxoya xono menu sin be Alise foxabenjo to fo xa si jamono sigida moxolu ma, xoleya be menu xan.
- Goferenama xa laahido ta nafulukuwo nin baarakelakuwo to poroselu waleyalo xanma. A si deema njinin no deemaɗoxolu fe duna xono.
- Korosilikafo men be natilinin "hadamadinnya, soto, nokuwo nin lonkuwo" yiriwalo ma, wo baarolu waleyalo korosi, x'e xiime waxati nin waxati.

Baarakejama moxolu si ke: boxolu toxolamoxolu foxabenna moxolu ti.

Ninnu bee si moxo di. Deema si njinin no moxolu fe xa newoya dun baarolu to. Foxabenna la lanjinno xoxo, xiimeliton sigolu si ke xa baarolu taxabulo xiime tuma nin tuma.

- A be njinnin duna tonbalu fe i xa ladeemali nafama ke baarolu nin porose innu waleyalo to
- Goferenama xa laahidu xerexerenin ta moxo lanfunniɗolu lakantalo, deemalo n'i la nataxo xanma k'e xo: kilondinjo lu anin lonjratolu anin doxotelu.
- Nin baara innu nin poroselu waleyalo anin baara tarin bululaninjo menu be sinto n'i be taali kela hadamadinjo lu hammitokuwolu newoyalo la nte i joxo degula. Wolu mu baaralu ti menu be taalo kela soto yiriwalo la, xa kiika bo fangantanya la hakke duna xunta naano la tonba xa lanjininjo menu ke xa natilin san 2015 yiriwalikuwo ma wo si lasabati no.
- Boxo bee moxolu s'i fannu korosi waleyalu la menu si ke no sabaabu ti xa baarolu nin poroselu waleyalo toxosi walante x'a bali.
- Boxo bee moxolu si laahido ta baarakela bee x'a la baaradula lasoto newoya nin lakanto xono.

- Feere tegetalu waxati haxxema nin waxati kuntaxala janŋo xono yiriwalo feere xerexereninŋo men be dantegenin benxansafe dula naaninanŋo (IV ŋo) xono n'o be taalo kela sahalimafanŋo yiriwalo la, soto, hadamadinya anin sinkuwo nin lonkuwo silo la, wo hukumo xono baarabululanin xerexereninŋolu mennu be taalo kela san kiika xan, wolu si na toben. Baaro mennu be nala kela wolu be walawalala ten ne:

Senekebugudalu yiriwalo, dunxafa sabatilo anin sigida n'a lamininŋo lakantali silo fe, baaro mennu be kela wolu fele:

- Xa deema ke xa ŋatilin senesiitobennalu, angeredaralalu anin seno kefen tolu darabaxolu ma;
- Xa deema ke xa ŋatilin baarajalonŋo baarada ma men s'a tu i si sii betolu dara falinfenkuwo nin marafenkuwo silo la;
- Xa marafenjaaradulalu lasiya marolu nin sigidalu xono men s'a tu marafenŋolu jaaralo si newoya ;
- Xa baarakemiranŋolu nin borifenŋolu lasi marafenjaaradulalu anin xa deemali ke men s'a tu kelo xa wuturunero mennu lawuli wolu xa saagi i no to.
- Xa ŋegemaraxondinŋolu, ŋegemarasansara binbitalu yiriwa anin babulufeŋgebulo;
- Xa baluwo lasi moxolu ma baludasoo tooro xa jaxu mennu ma;
- Xa do kafu jamano la feere tegetalu ma men s'a tu a s'a lodula fa nin xoleya nata ;
- Xa barako dun lasobilifeerolu to men si baluku xoleya kunbenno newoya ;
- Xa barako dun balu lamaro to jamano xono fo xa si kominolu ma;
- Xa taxaninsaago newoya senekedulalu nin dula tolu tee balukuxoleya xanma.
- Xa deema ke marafenŋolu labugilo la anin i sannifiiro la
- Xa kepo turilo keke Ba Jariba, dalolu, xoolu anin jiborisilolu xono ;
- Xa yirolu tutu xoolu nin balu dagulolu la ; xa yiri sifa xerexerenin nu tutu loxokuwo nin yiribaaro xanma ;
- Xa wulaxonosubolu nin i la daxadulalu lakanta men si turisimo soto yiriwo
- Xa tonŋo kekele dun ba to
- Xa deema ke xa ŋatilin seno nin marafenmoro ŋanjinno ma,

Senekedulalu soto yiriwa silo la, baaro menu be kela wo lelu mu :

- Xa dinndinḡolu nin musolu anin xa tonḡolu toben x'e sin dun sotobaarolu to jamakafolu la kenfanḡenḡo hukumo xono ;
- Xa musukafolu nin dinndinḡolu la nafasotobaarolu yiriwa ;
- Xa baaradamesenḡolu sigi sinxan sigidalu la men s'a tu i la sotolu si sabati anin x'e baarakuwo newoya ;
- Xa do kafu musolu nin dinndinḡo la sinkuwolu ma menu be taali kela sigida haajunḡafenḡolu n'a hammitokuwolu la ;
- Xa deema dun koperatifulu nin baaradalu ma menu si baaro di no moxolu ma, wo deema si ke no xaliso ti walante fen xote ti men hammo be sigida la.
- Xa moxolu xaran anin x'e deema men s'a tu do si kafu kenfanḡenḡo baarakelalu la sinkuwolu xan. Wo deema si jatilin moxolu ma menu xa nafasotobaarolu sigi sinxan i fannu jen ;
- Xa bululabaarakelalu madeema men s'a tu i si nafaba soto i la baarolu to ;
- Xa bululabaarakelalu la toxoladulalu dara Mali sahelitomarolu bee xono ;
- Xa baarakemiranḡo nin julo sotolo newoya ;
- Xa saxakenebalu sigi sinxa men si jaago newoya jamanolu tee ;
- Deemaliporogaramo tobenno x'a jatilin baaradamesenḡolu sigilo ma sinxan dinndinḡolu menu x'e soto xaranḡo la anin musolu toxola. Wo porogaramo kunḡo mu le xa baaradigiixaranḡo ke dinndinḡu kun menu man xaranḡo laban anin menu man dun xaranḡo to ;
- Xa do kafu bululabaarakelalu la sinkuwolu n'i la baarolu keja beto ma ;
- Xa nafasotobaarolu sigi sinxan ;
- Baaro me taxa fenḡo menu xo xa wolu sotolo n'i sanninfiro newoya ;
- Xa nafasotosilolu yiriwa menu be taali kela sinkuwo nin lonkuwo tulunḡolu n'a bululafendaraniḡolu la ;
- Xa barake dun juludunkeesikuwo to ;
- Xa barake dun duguxotonafululabo to a n'a nafabolo sahelitomarolu xono.

Silabalu daralo to, ketalu mu :

Nin silaba innu si dara

- Kidali nin Gawo anin Tumutu bulalo Sahara silaba la.
- Gawo – Buremu – Tawusa
- Kidali – Timiyawini (Aliseri naaniyo la)
- Anefisi – Tesaliti – Borodisi Basi Mokutari
- Kidali – Menaka
- Ansongo – Menaka – Anderanbukani, x'a bula Niseri naaniyo la.
- Goma kura – Tumutu
- Duwansa – Tumutu
- Duwansa – Gawo –todaralo)
- Gosi – Guruma – Ararusu
- Bore – Koriyanse (sila mesenjo)
- Muja – Jafarabe – Ja – Tenenku – Yuwaru (sila mesenjo)
- Andelimani – x'a bula Niseri naaniyo la
- Ansongo – Tesiti – x'a bula Burukina naaniyo la
- Leere – Fasala.
- Santoxulunjigidula daralo Kidali, Tesaliti, Tawudeni, Menaka anin Gundamu ;
Gawo ta mu todaralo ti.
- Xa tililakuransuwolu ni gasuwalimasin kuransuwolu dara nin dula innu to :
Tumutu, Gundamu, Nafunke, Gawo, Menaka, Kidali, Tesaliti, Guruma, Ararusi,
Ansongo, Tinesako, Abeyibara, Buremu, Duwansa, Teninku, Yuwaru anin
Leere.
- **Xa sahelitomara sabolu kafu saharajamanolu la gasitan bisibolu poroselu ma.**
- Xa jixanxulundanxanjo dara Banba, Dire anin Yuwaru.

Newoya dunno xanma hadamandinya sabatisilolu to, baaro mennu be kela wolu mu :

- Xa doxotoorosu tjaninjo to dara, xa kutolu, lo anin xa baarakemiranjo
bula i xono ;
- Xa doxotoorosuba lo Kidali nin Menaka ;
- Xarandinjo mennu be sahelimafanmarolu xono xa newoyaba dun wolu la
xaranmusaxxe kuwo (burusi) to ;
- Xa barako dun jaaralo newoyalo to saharajamano xono ; wo xanma xa tula
maxa jaaralikelakafolu bula xa taxa tugutelu nin jaaralolu ke sigidalu la ;

- Xa jaaralo feere kutolu sigi sinxan doxotoorosuwolu la jamen s'a tu jaaralo kunfola si soto sigida la ;
- Xa lekolisu kutolu lo Tumutu, Gawo anin Kidali marolu xono Ke xo lekolisulo sariya x'a fo jamen ;
- Xa deemali ke x'a jatinlin lekolidinḡolu la kantinnolu ma ;
- Karamoxo betolu xa lekolisuwolu bo ;
- Karamoxolu nin xarandinḡolu xa xarankemiran dafaaninḡolu soto ;
- Xa kunnafirinḡo nin lafaamuyalo porogaramolu sigi sinxan men s'a tu dinndinḡolu si xaranḡo laban xerexereninya la musudinḡolu ;
- Xa barako dun iniweresite bulufatolu lolo to sahelitomaruolu xono xaransilalu la meenu be taali kela maratoxofonin innu kilin wo kilin hammitokuwolu la ;
- Xa barake dun santoxaranḡo yiriwalo to sahelito marolu xono ;
- Xa Kidali, Tumutu ani Gawo baaradigiixaransuwolu todara ;
- Xa fuuruba liise tekini lo mara toxofonin innu kilin wo kilin xono ;
- Xa baaradigixaransuwo do lo mara toxofonin innu kilin wo kilin xono ;
- Xa ji senunḡo lasi dasabaxatolu ma ;
- Xa ni kuta dun worobinekuwo to Gawo nin Tumutu gallo xono ;
- Xa jisilo do dara xa bo Ini Eseri xa taxa Ini tebisasi xa taxa Kidali ;

Sinkuwo nin lonkuwo baara bululaninḡolu fele :

- Baarada mennu be marolu nin serekelilu xono xa wolu todara anin x'e madeema ; sinkuwo nin lonkuwo baaradula mennu be Tumutu nin Gawo anin Esuku wo dulu si todara anin x'e madeema ;
- Xa barake dun ḡininno dakunḡolu to sinkuwo nin lonkuwo silo la ; halalafenkuwo anin sinkuwo nin lonkuwo nafasotosilolu sabaḡilo la ;
- Xa barako dun sinkuwo nin lonkuwo baarakelalu la dunḡoxoto n'i la hakkilifalinḡalinḡo to sinkuwo nin lonkuwo joxotarabalu nin joxotaratulunḡolu sinfe. /.

